

Libris Edmondo De Amicis

Respect pentru oameni și cărți

inimă de copil

București - 2018

Prefață	5
OCTOMBRIE	
Întâia zi de școală	7
Profesorul nostru	9
O nenorocire	10
Băiatul calabrez	12
Camarazii mei	13
O faptă generoasă	15
Profesoara mea din clasa I superioară	17
Într-un pod de casă	19
Școala	20
Micul patriot padovan (istorisire lunară)	22
NOIEMBRIE	
Micul coșar	25
Ziua morților	27
Prietenul meu, Garrone	28
Cărbunarul și boierul	30
Profesoara fratelui meu	32
Mama	34
Camaradul meu, Coretti	35
Directorul	39
Soldații	41
Apărătorul lui Nelli	43
Cel dintâi din clasă	45
Micul cercetaș lombard (istorisire lunară)	46
Săracii	52
DECEMBRIE	
Negustorul	54
Deșertăciune	55

Cea dintâi ninsoare	57
Zidărașul	59
Un bulgăre de zăpadă	61
Profesoarele	63
Casa rănitului	65
Scriitorașul florentin (istorisire lunară)	67
Stăruința	74
Recunoștința	76

IANUARIE

Profesorul suplinitor	78
Biblioteca lui Stardi	80
Fiul lăcătușului	81
O vizită plăcută	83
Înmormântarea regelui Victor Emanuel	85
Franti gonit din școală	87
Micul tobosar sard (istorisire lunară)	89
Iubirea de patrie	97
Invidie	98
Mama lui Franti	100
Speranța	102

FEBRUARIE

O medalie dată pe drept	104
O hotărâre bună	106
Micul drum de fier	107
Îngâmfare	110
Nenorocirile pe care le aduce munca	111
Arestatul	113
Infirmierul tatii (istorisire lunară)	117
Fierăria	126
Micul clovn	128
Cea din urmă zi de carnaval	132
Copii orbi	134
Profesorul bolnav	140
Pe stradă	142
Școlile de seară	144

MARTIE

Părinții elevilor	146
Numărul 78	147
Copilașul mort	149
Ajunul lui 14 martie	151
Împărțirea premiilor	152
O ceartă	157
Sora mea	159
Sânge romaniol	161
Zidărașul, pe moarte	167
Contele Cavour	170

APRILIE

Primăvara	172
Regele Umberto	173
Azilul de copii	178
La gimnastică	181
Profesorul tatălui meu	184
Convalescență	193
Prietenii muncitorii	196
Mama lui Garrone	198
Giuseppe Mazzini	198
Virtutea cetățenească (istorisire lunară)	200

MAI

Copiii rahitici	205
Jertfa	206
Incendiul	208
De la Apenini până la Anzi (istorisire lunară)	211
Vara	242
Poezie	246
Fetița surdomută	244

IUNIE

Garibaldi	252
Armata	253
Patria	255

32 de grade de căldură	260
Tata	262
La țară	264
Împărțirea premiilor elevilor meșteșugari	268
Moartea profesoarei mele	270
Mulțumiri	273
Naufragiul (ultima istorisire lunară)	274

IULIE

Cea din urmă pagină a mamei mele	276
Examenul	277
Cel din urmă examen	279
Adio	281

OCTOMBRIE

Întâia zi de școală

Luni 17

Azi e întâia zi de școală! Ca un vis au trecut cele trei luni de vacanță! Mama m-a dus azi dimineață la școala Baretti, să mă înscrive în clasa a III-a primară; mi-era gândul tot la țară și mă duceam la școală cu inima rea. Pe toate ulițele mișunau copii; cele două librării erau pline de părinți care cumpărau ghiozdane, caiete, condeie, iar în fața școlii se îngrămadise atâtă lume, încât portarul și polițistul abia puteau să țină orânduiuală. Pe când stăteam lângă poartă, am simțit că-mi pune cineva mâna pe umăr: era profesorul meu din clasa a II-a, cel cu părul roșu și zburlit, vesel, ca de obicei. El îmi spuse:

– Vasăzică, Enrico, iată-ne despărțiti pentru totdeauna! Lucrul acesta-l știam și eu, dar cuvintele lui tot mă întristă.

Pătrunserăm cu greu. Domni, doamne, femei din popor, meșteșugari, ofițeri, bunici, servitoare, fiecare cu câte un copil de mâna și cu certificatele de promovare în cealaltă umpleau sala și scara făcând atâtă zgromot, încât părea că intrau la teatru. Revăzui cu plăcere sala cea mare de la etajul de jos, cu ușile celor șapte clase, unde-mi petrecusem primii trei ani de școală.

Era gloată mare. Profesoarele treceau în sus și în jos.

Profesoara mea din clasa I superioară mă salută din ușa clasei sale și-mi zise:

– Enrico, tu mergi acum la etajul de sus, n-am să te mai văd nici măcar trecând! Și se uită la mine cu întristare.

Respect pentru oameni și cărti
În jurul directorului se aflau femei foarte îngrijorate de-oarece nu mai erau locuri pentru copiii lor; băgai de seamă că barba lui era mai căruntă decât anul trecut. Unii băieți crescuseră, alții se îngrișaseră.

La etajul de jos, unde se și făcuseră împărțirile, erau copilași din clasa I inferioară, care nu voiau să intre în clasă și se opințeau ca niște măgăruși; trebuia să-i tragă înăuntru cu de-a sila. Unii fugeau, alții, văzându-i pe părinții lor că pleacă, începeau să ţipe, iar aceștia erau siliți să se înapoieze să-i mângeaie sau să-i ia cu dânsii.

Profesoarele nu mai știau unde le era capul: pe frățiorul meu îl înscriseră în clasa profesoarei Delcati, pe mine, în aceea a profesorului Perboni, la etajul de sus. La ora 19, eram cu toții în clasă: 54 la număr. Erau vreo cincisprezece sau șaisprezece dintre cama- razii mei din clasa a II-a între care Derossi acela care ia întotdeauna premiul I. Ce mică și tristă mi se păru școala pe lângă pădurile și munții unde-mi petrecusem vara!

Mă gândeam la profesorul meu din clasa a II-a. Ce bun era și ce micuț! Părea că este un școlar de-ai noștri! El râdea mereu cu noi. Ce rău îmi pare că nu-l mai văd aici, cu părul lui cel roșu și zbârlit! Profesorul de acum e înalt și n-are barbă, părul îi e cărunt și lung, are o dungă adâncă pe frunte. Glasul îi este gros și se uită întotdeauna că și cum ar vrea să ne ghicească gândurile. Nu râde niciodată! Eu îmi ziceam în minte: „Asta e abia prima zi, mai sunt încă nouă luni! Ce de muncă! Câte examene la sfârșitul lunilor! Câtă osteneală!”. Îmi păru bine să o găsesc pe mama la ușa școlii, căci simțeam nevoie să mă arunc în brațele ei:

– N-ai nicio grija Enrico, o să învățăm împreună! Mă întorsei acasă cu inima liniștită, dar tot nu-l mai am pe bunul meu profesor, care ne zâmbea așa de bland și de vesel. Școala nu mi se mai pare așa de frumoasă ca mai înainte!

Profesorul nostru

Martî, 18

Din dimineața astăzi, îmi place și profesorul nostru de acum! Pe când intram în clasă, unde el se și afla pe catedră, am văzut unii elevi de-ai lui, de acum un an, tre-când pe la ușa clasei noastre, care se opreau puțin să-l salute.

– Bună ziua, domnule profesor!

– Bună ziua, domnule Perboni! Unii chiar intrau, îi strângau mâna și fugeau repede. Se vedea că îl iubesc și că s-ar întoarce bucuros la dânsul. El le răspundea:

– Bună ziua! Strângea mâinile ce i se întindeau, dar nu se uita la nimeni și rămânea serios după fiecare salutare; dunga de pe frunte i se adâncea și mai tare, stătea întors spre fereastră uitându-se la acoperișul casei din față; în loc să se bucure de acele saluturi părea că se simțea măhnit.

După aceea se uită cu băgare de seamă la fiecare. Se dete-jos de pe catedră și ne dictă plimbându-se printre bănci. Văzând un copil roșu la față și cu chipul plin de bubulițe, încetă îndată să mai dicteze, se opri, apucă obrazul băiatului cu mâinile, îl privi adânc, îl întrebă ce are și-i pipăi frunta, că să vadă dacă arde.

În timpul acesta, un băiat care stătea în spatele profesorului se ridică și începu să se strâmbe. El se întoarsee fără veste, băiatul se opri repede și-și plecă ușor capul aşteptându-și pe-deapsa. Profesorul îi puse o mâнă pe cap și îi zise numai atât:

– Să nu mai faci aşa! Apoi se sui iar pe catedră și începu să dicteze. Când sfârși, se uită câtva timp la noi fără să vorbească și apoi ne zise încetinel cu glasul lui cel gros, dar bland:

– Ascultați, copii! O să petrecem un an împreună, să ne dăm silința să-l petrecem bine. Învătați și fiți buni! Eu n-am familie! Voi sunteți familia mea!

Acum un an, trăia încă biata mea mamă: a murit și ea. Am rămas singur! Vă am numai pe voi pe lumea aceasta! Nu mai am altă dragoste, alt gând decât al vostru! Fiți voi copiii mei! Eu vă iubesc; iubiți-mă și voi pe mine! N-aș dori să mă văd silit să pedepsesc pe vreunul dintre voi! Arătați-mi că sunteți băieți cu inimă! Școala noastră să fie o familie; voi să fiți mângâierea și fala mea! Nu vă cer să-mi făgăduiți acestea prin vorbe; sunt sigur că în inima voastră fiecare a și răspuns „da”; de aceea vă și mulțumesc!

Tocmai atunci intră portarul, ca să sune sfârșitul orei.

Îeșiră cu toții în liniște. Băiatul care se strâmbase în spatele profesorului se apropie de el și zise cu sfială:

– Iertați-mă, domnule profesor!

Profesorul îl sărută pe frunte și-i răspunse:

– Du-te, fătul meu!

O nenorocire

Vineri, 21

Anul a început cu o nenorocire. Azi dimineață, pe când mergeam la școală îi spuneam tatălui meu ce ne zisese profesorul, când, deodată, văzurăm o multime de lume îngrămadită la poarta școlii. Tata zise îndată:

– Nu cumva s-o fi întâmplat vreo nenorocire! Rău ar începe anul!

Abia am putut să intrăm! Sala era plină de părinți și de copii pe care profesorii nu izbuteau să-i bage prin clase. Toti

stăteau cu față întoarsă către cancelaria directorului, iar din toate părțile se auzea zicându-se: „Bietul băiat! Săracul Robetti!”. Chipul gardistului și capul pleșuv al directorului se zăreau pe deasupra capetelor în fundul cancelariei.

Puțin după aceea intră un domn cu pălăria înaltă; se auzi șoptindu-se: „E doctorul!”.

Tata întrebă pe un profesor ce s-a întâmplat.

– O roată a trecut peste piciorul unui băiat, răsunse acesta; și l-a frânt, adăugă un altul.

Un băiat din clasa a II-a, pe când venea la școală prin ulița Dora-Grossa, văzu că un băiețel din clasa I inferioară, scăpat din mâna mamei sale, căzuse în mijlocul străzii tocmai când trecea un omnibus. Băiatul alergă cu îndrăzneală și trase copilul într-o parte, dar nu avu timp să-și tragă piciorul și roata omnibuzului trecu peste el. E băiatul unui căpitan de artillerie.

Pe când ni se povestea toate acestea, ne pomenirăm cu o doamnă că intră ca o nebună în sală îmbrâncind lumea: era mama lui Robetti. O altă doamnă îi ieși înainte și se aruncă în brațele ei plângând: era mama copilului scăpat. Amândouă se repeziră în încăpere și se auzi îndată un tipărt sfâșietor:

„Pietro”, dragul mamei. În timpul acesta se opri o trăsură la poartă și directorul ieși în prag ținând în brațe pe băiatul rănit care-și rezema capul pe umărul lui; era galben la față și cu ochii închiși. Se făcu o mare tăcere, numai plânsul bietei mame se mai auzea. Directorul, schimbăt la față, se opri puțintel și-l ridică pe băiat în sus cu amândouă mâinile că să-l arate multimii. Atunci, profesori, profesoare, părinți, băieți șoptiră într-un glas:

– Să trăiești, Robetti dragă! El deschise ochii și întrebă:

– Ce s-a făcut cu ghiozdanul?

Mama copilului scăpat de primejdie i-l arătă plângând și-i zise:

– Nu te teme, îl duc eu dragul meu îngeraș! Totodată, o sprijinea pe mama rănitului, care nu mai contenea din plâns. Ieșiră, așezără binișor băiatul în trăsură și porniră; iar noi cu toții intrarăm prin clase în tăcere.

Băiatul calabrez

Sâmbătă, 22

Ieri, către seară, pe când profesorul ne spunea cum îi mai este bietului Robetti, care va fi silit să umble în cârje, intră și directorul ținând de mâna un școlar înscris chiar acum. Băiatul era foarte oacheș la chip, cu părul negru, cu ochii mari și vii, cu sprâncenele dese și îmbrate. Purta haine închise și era încins cu o curea neagră. Directorul îi spuse ceva profesorului la ureche și plecă, lăsându-l pe băiat lângă dânsul. Băiatul se uita la noi cu ochii săi mari și părea cam sfios. Profesorul îl luă de mâna și zise:

– Bucurați-vă că intră în școală un mic italian născut la Reggio di Calabria, oraș ce se află la cinci sute de mile depărtare.

Trebuie să-l primiți cu drag pe un frate de-al vostru care vine de departe! El e născut pe un pământ glorioz, care a dat Italiei oameni vestiți și îi dă neconenit muncitori vrednici și soldați viteji; într-unul din cele mai frumoase ținuturi ale patriei noastre, unde se află păduri întinse și munți înalți, locuite de un popor deștept și inimios! Iubiți-l ca să nu simtă că e de departe de locul său de naștere! Dovediți că un băiat italian care în orice școală italiană pune piciorul găsește acolo numai frați!

După aceste cuvinte ne arătă pe harta Italiei locul unde se află Reggio di Calabria, apoi îl strigă pe Derossi, cel care ia întotdeauna premiul I. Derossi se ridică.

– Vino încoace, îi zise profesorul. Derossi ieși din bancă și se duse la catedră în fața calabrezului. Tu care ești cel dintâi în clasă, îi spuse profesorul, dă în numele clasei întregi nouului camarad sărutarea de bunăvenire îmbrățișarea copiilor din Piemont copilului din Calabria. Derossi sărută pe calabrez zicându-i cu glasul său cel limpede:

– Bine-ai venit! Calabrezul sărută și el din toată inima pe Derossi. Toți băieții bătură din palme. Tăcere, strigă profesorul, nu se aplaudă în școală! Totuși, se vedea că e mulțumit. Calabrezul era și el voios. Profesorul îi arătă un loc și-l duse la bancă. Apoi, adăugă:

– Țineți bine minte ceea ce vă spun: pentru că un băiat calabrez să fie la Turin ca la el acasă și un băiat turinez, așădereea în Calabria țara noastră s-a luptat cincizeci de ani, unde treizeci de mii de italieni au pierit în aceste lupte! Iubiți-vă unii pe alții și vă respectați!

Acela care va necăji pe acest camarad pentru că nu s-a născut în provincia noastră n-ar fi vrednic să ridice ochii de la pământ când va trece un steag tricolor!

Îndată ce calabrezul se așeză la locul său, colegii îi dăruiră penițe cadou și un alt școlar din ultima bancă îi trimise un timbru poștal din Suedia.

Camarazii mei

Marți, 23

Băiatul care i-a trimis timbrul poștal calabrezului îmi place mai mult decât toți. Îl cheamă Garrone, e cel mai mare din clasă și aproape 14 ani. Are capul mare, e spătos și bun la suflet; aceasta se cunoaște când râde. S-ar zice că el cugetă ca un om mare! Acum îi cunosc pe mulți dintre

camarazii mei. Îmi mai place încă unul, Coretti; poartă o flanelă cafenie și o căciulă de blană de pisică; e întotdeauna vesel!

Tatăl său, negustor de lemn, a fost soldat în războiul din 1860; în regimentul principelui Umberto. Se zice că are trei decorații. Mai avem în clasă și un băiat cocoșat, micul Nelli, slab, plăpând și galben la chip; este un altul, foarte bine îmbrăcat, care-și curăță mereu fulgii de pe haină: îl cheamă Votini. În banca din fața mea stă un băiat poreclit „zidărașul” (Muratorino), pentru că tatăl său este zidar; are un obraz rotund că un măr și nasul mic ca un ghemuleț. E foarte mucalit, știe să imite botul de iepure și îl rugăm mereu să ne facă acea strâmbătură, ca să rădem. El poartă o zdreanță de pălărie posnită, pe care o bagă în buzunar ca pe o batistă. Lângă el stă Garoffi, un fel de prăjină lungă și uscată, cu nasul ca ciocul de cucuvea și cu ochii mici; acesta face negoț cu penițe, cadre și cutii de chibrituri; el își scrie lecțiile pe unghii, să le citească pe furiș. Mai este și un domnișor, Carol Nobis, foarte mândru; el stă între doi băieți care-mi sunt foarte dragi. Unul este fiul unui lăcătuș, îmbrăcat cu o haină lungă ce atârnă până la genunchi (o haină de-a tatălui său); bietul băiat e galben ca ceară, încât crezi că e bolnav, nu râde niciodată și e foarte sfios. Celălalt are părul roșu și o mâna uscată pe care o ține legată de gât. Tatăl său a plecat în America și mama s-a făcut, de nevoie, precupeată de zarzavaturi.

Vecinul meu din stânga e un tip ciudat - Stardì - mic și îndesat, mai că n-are gât, posac, de nu-i scoți o vorbă din gură. Pare că pricepe foarte greu, căci îl ascultă cu multă băgare de seamă pe profesor: nici nu clipește, stă cu fruntea încrețită, cu dinții strânsi, iar dacă unul dintre colegi îl întrebă ceva în timpul în care explică profesorul, întâia și a doua oară nu răspunde, dar a treia oară dă cu piciorul.

Lângă el stă un obraznic răutăcios, pe nume Franti; a fost dat afară de la o altă școală... Mai sunt și doi frați

îmbrăcați la fel, care seamănă unul cu altul ca două picături de apă; amândoi poartă pălării calabreze, cu câte o pană de fazan.

Dar cel mai drăgălaș dintre toți, cel care are mai multă istorică, care și în anul acesta va fi desigur cel dintâi din clasă este Derossi. Profesorul îl-a și înțeles destoinicia; pe el îl întrebă mereu. Mie însă mi-e foarte drag Precossi, băiatul lăcătușului, cu haina lungă și bolnăvicios. Se zice că tatăl său îl bate mereu; parcă îmi vine și mie a crede că prea e sfios; de câte ori cere vreo deslușire sau lovește din nebăgare de seamă pe vreun băiat zice îndată: „Iartă-mă!”. Dar tot Garrone e cel mai cuminte și mai bun.

O faptă generoasă

Miercuri 26

Chiar azi dimineață, Garrone ne dădu o dovdă că are inima bună. Ajunsese cam târziu la școală, fiindcă mă oprișe profesoara de clasa I superioară să mă întrebe la ce oră ar putea să vină la noi acasă.

Profesorul nu venise încă și trei sau patru băieți îl necăjeau pe bietul Crossi, băiatul cu părul roșu și cu mâna legată de gât, a cărui mamă e precupeată. Îl loveau cu liniile, îi azvârleau coji de castane în ochi și îi ziceau mereu:

– Ciungule, slutule! Unii îl imitau în bătaie de joc cum își ținea mâna legată de gât.

Sărmanul băiat stătea singur în fundul clasei și nu zicea nimic; însă se uita când la unul, când la altul de parcă i-ar fi rugat să-l lase în pace. Dimpotrivă, ei se îndârjură și mai tare. Atunci, Crossi începu să roșească și să tremure de necaz, dar tot răbda. Deodată, răutăciosul Franti se sui pe o bancă și-o

imită pe mama lui Crossi cum își poartă coșurile cu zarzavaturi în mâini când vine la poarta școlii să-l aștepte pe fiul său.

Mulți băieți începură să râdă cu hohote; Crossi își pierde cumpătul; apucă călimara și o azvârli din toate puterile în capul lui Franti.

Acesta își plecă repede capul, iar călimara îl lovi în piept pe profesor, care tocmai intra în clasă.

Toți școlarii alergă să spere pe la locurile lor. Profesorul îngălbenește și aşezându-se la catedră îi întrebă supărăt:

– Cine a azvârlit? Nimeni nu răspunse. Profesorul întrebă iarăși ridicând glasul:

– Răspundeți, cine? Atunci, lui Garrone făcându-i-se milă de bietul Crossi se sculă repede și zise hotărât: „Eu!”. Profesorul se uită la el și la ceilalți școlari pe care îi văzu cum stau uimiți și zise cu glasul potolit:

– Nu este adevărat, vinovatul n-o să fie pedepsit, să se ridică!

Crossi se sculă și zise încat de plâns:

– Mă băteau și mă batjocoreau; de necaz, mi-am ieșit din fire și am azvârlit cu călimara!

– Șezi, zise profesorul. Să se scoale cei care l-au întărâtat. Patru elevi se sculară în picioare, plecându-și capul.

– Ați necăjit, le zise profesorul, pe un coleg care nu vă facea nimic; ați batjocorit pe un nenorocit; ați bătut pe un neputincios, care nu este în stare să se apere! Ați făcut una dintre faptele cele mai mișelești care pot mâنجă o ființă omenească! Sunteți niște nemernici!

Apoi coborî printre bănci, îl luă de bărbie pe Garrone care stătea cu capul în jos și se uită drept în ochii lui zicându-i:

– Tu ești un suflet bun!

Garrone, folosindu-se de împrejurare, șopti ceva la urechea profesorului, care, întorcându-se către cei patru vinovați, le zise cu asprime: „Vă iert!”.

Profesoara mea din clasa I superioară

Joi, 27

Profesoara mea s-a ținut de cuvânt: a venit azi pe la noi, tocmai când să ies cu mama să ducem ceva rufe unei femei sărace, recomandată într-un ziar cu anunțuri de caritate.

Profesoara nu mai venise de un an pe la noi; deci o primirăm toți cu multă bucurie. Este tot așa de slabă și e tot cu voalul ei verde la pălărie, îmbrăcată foarte simplu și pieptănătă rău, căci n-are vreme săracuță să se dichisească. Pare a fi și mai subredă decât anul trecut și are vreo câteva fire de păr alb; tușește mereu.

Mama o întreabă:

– Cum o mai duci cu sănătatea? Mi se pare că nu prea te îngrijești!

– Aș, și ce face asta, răspunse ea zâmbind, dar cu ochii triste.

– Poate că vorbești prea tare, adăugase mama, te ostenești prea mult cu copiii? Așa și e; glasul ei se aude întruna și îmi aduc aminte de când eram în clasa ei că vorbește tot mereu; vorbește că să-i țină pe copii atenții și nu stă o clipă jos.

Eram sigur că o să vină pe la noi, ea nu-și uită niciodată elevii; ține minte cu anii numele tuturor.

În timpul examenelor de la sfârșitul lunii, aleargă la director să-l întrebe ce note au luat copiii; îi așteaptă la ușă și le cere caietele de compozиții, să vadă dacă au făcut progrese.